

సుగాలీ కుటుంబం

పాత అధికారి వెళ్ళి కొత్త అధికారి వచ్చాడన్న వార్త చుట్టుపట్ల నున్న గ్రామాల కన్నుంటికి తెలిసింది. ఇంత త్వరలో తెలియడానికి కారణము లేకపోలేదు.

ఆ ప్రాంతపు దేశమంతా అడవిమయము. ఆ అడవిలో ఒక భాగమునకు ఈయన అధికారి. ఏవూరివాడో తెలియదు. అధికారము చెలాయించేటప్పుడు ముక్కుకు సూటిగా వెళ్ళడం ఈయన మతము. ఈ సంగతి ఈయనే పలువురతో చెప్పటం కద్దు. లోకులు ఈ సన్మార్గమును కఠినమన్నారు.

ఒకనాటి సాయంకాలము ఈయన ప్రాత్రకు పేరు వుండవలెను, గనుక ఈయనను మునిస్వామి అందాము—కంసాలి వానికి వర్తమాసము చేసినాడు. ముప్పై తులముల బంగారముతో చేయబడిన కంటె ఒకటి ఆయన భార్య పెట్టుకొనే అలంకారములలో ఒకటి. ఈ కంటెను చెరిపించి నలభై తులాల బంగారపుకంటె చేయించి పెట్టమని భార్య అడగడము కంసాలిని పిలిపించడమునకు కారణము.

కంసాలి వచ్చినాడు. అతనికి చెప్పవలసిన మాటలు చెప్పుతుండగా అడవి కాపరులు ఒక మనిషిని పట్టుకొని మునిస్వామి వద్దకు తీసుకు వచ్చారు.

అడవిలో నల మద్దికొమ్మ కొట్టి యీ మనిషి తీసుకొని పోతూండగా కాపరులు పట్టుకొన్నారు.

మునిస్వామి విచారణతో తేలినవిషయమిది. ఈ మనిషి బండి చక్రమునకు కొన్ని అకులు విరిగిపోయినవట. కొనడానికి కెక్కడా

కర్రలు దొరకలేదట. బండి తోలుకొని జీవించడమే ఆతని ప్రధాన
వృత్తిట. అందుచేత అడవిలో కొమ్మ కొట్టినమాట వాస్తవమట.

సన్మార్గగామియైన మునుస్వామి ఆతనిపై కేసు చేసినాడు. అడవి
కేసులకు సాక్ష్యము మొదలైనవి అక్కరలేదు. అధికారిమాటా, మేజి
స్ట్రేటుశిక్షా. నేరస్థుని కొంప గుండము. అడవి పరిపాలనలో న్యాయ
చక్రము పై మూటిమీద ఎప్పుడూ వస్తూ ఉంటుంది.

ఆ మసిషికి రెండు సంవత్సరముల కఠిననరకము పడినది.
మునుస్వామి వచ్చిన నెలలోపుగా ఇట్టివెన్నో జరిగినవి. ఆయన కీర్తి
చంద్రికలు నాలువేపులా వ్యాపించిన వంటే ఆశ్చర్యమేమి!

రాక్షసనామ సంవత్సరమున సకాలమున వరములు లేకపోవుట
చేత కొన్నిచోట్లా, వరములు వెనుకబట్టుటచేత కొన్నిచోట్లా కాటకము
సిద్దించినది. పచ్చని చేలుండవలసిన తావులందు ప్రభూములు కాన
వస్తున్నవి. సూర్యుని వేడిమి నానాటికి సహింపశక్యము గాకున్నది.
నాగళ్లు, గొలులు, జడ్డిగాలు, పావటలు, మెట్టులు అన్నియు మూల
కొదిగినవి. నూతులందు నీరు నానాటికి తోసికి పోవుచున్నది. చెరువు
లెండుకుపోయినవి, విత్తనములకొరకై వెనకటి సంవత్సరము దాచు
కొన్న ధాన్యము, జొన్నలు, కొఱ్ఱలు ఈ సంవత్సరము గ్రాసమునకు
వినియోగపడుచున్నవి. భూమిపై గడ్డి మొలవలేదు. అడవిలో చెట్టు
చిగుర్చలేదు. ఆవులకు మేత లేదు. మనుష్యుల కావుపాలు లేవు.

“ఈ యేడు వరములు లేక పంటలులేవు. తినడానికి తాటిపళ్ళెనా
వడడంలే”దని ఒక మాలవాడు విలపించాడు.

ఈ కాలమున మునుస్వామి అధికారమునున్న అడవికి సమీప
మున ఒక ఊరిలో ఒక సుగాలీ కుటుంబము కాపురమున్నారు. ఈ
కుటుంబము ఆ ఊరికి రావడమునకు పూర్వము ఎర్రకొండలలో వుండే
దిట. అక్కడవున్న చెంచువాళ్ళు వీళ్ల కొంపలో పడి దోచుకొనడము
చేతనూ, వీళ్ల పశువులను తోలుకుపోవడం చేతనూ జీవనాధారంలేక
యిక్కడికి వచ్చినారు. అడవిలో నివసిస్తే చెంచువాళ్ళ బాధపెడతారనే
దయముచేత వూళ్లొనే కాపురమున్నారు.

ఈ కుటుంబము కడు బీద స్థితిలో వున్నది. భార్య, భర్త ఏడు గురు పిల్లలూను. వీరిపై దయదలచి ఒక బ్రాహ్మడు తన దొడ్డిలో వీరి నుండనిచ్చెను. ఆ దొడ్డిలో పాక వేసుకొని వీళ్లున్నారు.

సుగాలీవాళ్లు అడవిజాతికి చేరినవాళ్ళు. చెంచులు, ఎరుకులు, కోయలు, ఒడ్డెలూ ఇట్టి అడవిజాతులే. సుగాలీలు వారి సుగ్రీవుల సంతతివారమని చెప్పకొంటారు.

సుగాలులకు కొండలూ, అడవులూ నివాసస్థానము. వీళ్ళు అడవులకు పిల్లలవంటివారు. అడవులు వీరిని కనును, అడవులు వీరి పోషించును. అడవులు వీరిని భరించును. అడవులకు వీరు తమ ఆస్తుల నర్పింతురు.

సుగాలీ స్త్రీలు అలంకార ప్రేయులు. వివాహితయైన సుగాలీ స్త్రీ చేతులకు ఎముకలతో చేసిన కంకణములను మోచేతివరకు ధరిస్తుంది. బొంతలలో చిన్నచిన్న అద్దములు కుట్టి, గవ్వలను మాలలుగా కుట్టి బొంతల కతికించి ఆ బొంతలను లంగావలె కట్టుకొనును. రంగు రంగుల గుడ్డలతో ఈ బొంతలు చేస్తారు. రంగులన్న వారికి ప్రీతి. వారి బొంతతోనైన టోపీని తలపై ధరించడం కూడా కద్దు. సుగాలీ స్త్రీలు సొగసుగా ఉంటారు. ఆరోగ్యము సౌందర్యమునకు వన్నె తెస్తుంది. వీరికి ఆరోగ్యము సౌందర్యము కూడా కలవు.

పురుషులును స్త్రీలును కలసి పండుగదినములలో నృత్యము చేస్తారు. సుగాలీ భాషలో పదములు పాడతారు.

అడవులలో కడెలను కొట్టి మోపులుగా గట్టి ఊరూరు దిరిగి వాటినమ్మి జీవిస్తారు వీరు. ఇది కొందరి వృత్తి. కొందరు అడవులలో పశువులను మేపుకొని జీవిస్తారు.

ఈ సుగాలులు ఇతర అడవిజాతులవలెనే అప్పుడప్పుడు దారులు కాచి దొంగతనం చేయడంకదు. అందు స్త్రీలుగూడ పాల్గొంటారు. వీరిలో సాధారణముగా స్త్రీలు పురుషులకన్న బలాధ్యులు.

కాటకము నానాటికి తీవ్రమైపోయింది. మర్యాదగా కూలిపని చేసుకొని గుక్కెడు అంబలి త్రాగేవాళ్ళందరికి చిప్ప చేతికి వచ్చింది.

డికల్కో యాచకుల సమ్మర్థము ఎక్కువ అయిందని పత్రికలలో
 మొరలు వినిపించాయి. వీధులలో పాటలు పాడుకుంటూ యాచకులు
 సంచారము చేస్తున్నారు. "వానదేవుడు పదములు" అంతటా వినబడు
 తున్నాయి.

వానదేవుడా ! ఓ వానదేవుడా !

ఇగ నెందు కున్నావు జగమేలు నాసామి
 చిన్న చిన్న మొలకలు జింకల పాలాయె
 వేసిన చేలన్ని ఎండెండిపోయె
 చుక్కంటి మొగవాళ్ళు సూదులై పోయిరి
 ఏకంత మొగవాళ్ళు ఎదవాడివుండిరి
 గుంటిక కొట్టెవాళ్ళ గుండెలారుకుపోయె
 నాగలి పట్టెవాళ్ళ నడుము లెండుకుపోయె
 నెత్తిమీద సూర్యుడా నెలవన్నెకాడా
 తలమీద సూర్యుడా దండంబు నీకు
 ఏనుగం తెదులా ఎతుబడి పోతాయి
 గాడికటిన పసరం గడెంకు పోలేదు
 ఎక్కడా వున్నావొ గ్రక్కనా కదులయ్య
 కురిపించు నాసామి కుంభవరాలు
 కురవాక మాతోడ కువ్వారమేల
 వానలు కురిపించి ప్రాణాలు రప్పించు
 వంకలూ నిండంగ వాగులూ నిండ
 కురిపించు నాసామి కుంభవరాలు
 వానదేవుడా ! ఓ వానదేవుడా
 ఇగ నెందుకున్నావు జగమేలు నాసామి.

ఈ సుగాలీ కుటుంబము కూలీపనులున్న రోజులలో కూలీపని
 చేసుకొని పొట్టపోసుకునేవాళ్ళు. కాటకమురావడం, కూలీపనులు పోవడం
 ఒక్కమారు తట్టిందాయి. కట్టెలుకొట్టుకొని అమ్మి జీవిద్దామంటే అడవి
 స్వాధీనములో లేదు. పశువులను కాచుకుందామంటే పశువులు లేవు.

అడవిజాతివాళ్ళని అడవిని అనుభవించ వద్దనడం పిలను తల్లివద్ద పాలు తాగరాదనడమే.

ఈ సుగాలీ కుటుంబము యజమాని పేరు రూపల్ నాయక్, అతని భార్య పేరు చంద్రి. వీనికి కొడుకులు కూతుళ్ళూ పాలుత్రాగేపిల్ల మొదలు కుని 15 యేళ్ళవరకు వయస్సువచ్చిన పిల్లలు ఏడుగురు, సూర్యనాయక్, రామనాయక్, పౌటేల్ నాయక్, లక్ష్మి, సీత, బద్ది, భారతి వాళ్ళపేర్లు. తండ్రి, తల్లి పాటుపడి పిల్లలనందరనూ పోషించవలెను. పెద్దపిల్ల లక్ష్మికి వివాహమయినది పండ్రెండవయేట. అత్తవారు తీసుకుపోయి బాధలు పెట్టడంవల్ల అత్తవారింటనుంచి పారిపోయి వచ్చి తల్లిపున్న వూళ్ళోనే ఒక శూద్రకుటుంబములో చాకిరీకి ప్రవేశించి పొట్టపోసుకుంటూంది లక్ష్మి.

తొలికోడి కుయ్యడంతోనే రూపల్ నాయకుడూ, చంద్రి బయలు దేరి కొండలుమీదికి అడవులలోకి పోతూవుండడం వాడుక. పిల్లలందరూ యింటిపదనే వుండురు. అడవికిపోయి అక్కడ దేవదారుకూర, పింకి కాయలు, పాలపళ్ళు, వెలగపళ్ళు — ఏదొరికితే అవి తీసుకవచ్చి ఊరూరూ తిరిగి జొన్నలు కొర్రలు పోగుచేసుకొని మధ్యాహ్నం ఒంట గంటకు ఇంటికి వచ్చేవాడుక. అప్పుడు కొఱ్ఱన్నమో, జొన్నసంకటో, జొన్నకొట్టో తయారుచేసి తామింతతిని పిల్లలకింత పెట్టి ఆరోజు గడుపు కునేవాళ్ళు.

సుగాలీవాళ్ళు కష్టపడి పనిచేసి యింత తింటారుగాని ఒకరిని దేహి అని చెయ్యిచాపి అడగరు; ఇస్తే వద్దనరు.

కొంతకాలం ఈరీతిగా జరిగింది. ప్రజలలో ఊమము ప్రవేశించింది. ఆకుకూరలూ పండ్లూ కొనేవాళ్ళ సంఖ్య నానాటికి క్షీణించింది. ఇక చేయవలసినదేమి? చేయడానికి కూలిపనులు లేవు. కాయడానికి పశువులు లేవు. ఆకుకూరలు కొనడానికి మనుష్యులు లేరు. ఇలాంటి స్థితిలో నున్నవారే కొందరు యాచకులౌతారు. ఇట్టిస్థితి నున్నవారే కొందరు దారులుకొట్టుటకు మొదలు పెడతారు, ఎవరి దీ తప్పు? వారిదా?

అయిదారుగురు పిల్లలు రోటిచుట్టూ మూగినారు, వారెవరు ?
 మోకాలుపై తలనుంచి ధ్యానముచేస్తూ కూర్చున్నాడొకమూల, ఆత
 డెవరు ? వారి ముఖములు తేజోవిహీనమై యున్నవేల ? వారి కడుపులు
 నడుముల కంటుకుపోయినవేల ? రోకలి వేతబూని ఒక్కరీతిగా దంచు
 చున్నది. ఆపియేమి ? ఆమె ఎవరు ?

ఈతపండ్ల నక్కడక్కడ పోగుచేసుకొని వచ్చి వాని నెండబెట్టి
 తరువాత దంచి గింజలను పారవేసి ఆ పొట్టుతో రొట్టెలను గాల్చుకొను
 చున్నారు రూపల్ నాయక్ కుటుంబము. మార్గము లేనివారికి భగవంతు
 డొకమార్గము కల్పించక మానునా ! కాలినది ఈతపొట్టుతోనయిన రొట్టె
 ఒకటి, తినడానికి సిద్ధముగా నున్నవారు ఎనమండుగురు.

కొంతకాలమిట్లు గడిచింది. ఈతపళ్ళుకూడా కొన్నాళ్ళకరుదె నవి
 కావూ ? చెంచువాళ్ళూ, మాలమాదిగెలూ, సుగాలీవాళ్ళూ ఇందరికి ఎంత
 కాలము ఈతపళ్ళు ఆధారమై వుండగలవు. ఇంక సాధన మేమిటి ?

ఒకనాటి ఉదయము రూపల్ నాయక్, చంద్రీ యిద్దరూ తట్టలు
 చేతితో పట్టుకుపోయినారు. వాళ్ళ పిల్లలు ఊరిలో వీళ్ళ గడపలూ, వాళ్ళ
 గడపలూ పట్టుకొని కాలము బుచ్చుతున్నారు. మధ్యాహ్నమయేసరికి
 భార్యభర్తలిద్దరూ తట్టెడు చింతగింజలను తెచ్చినారు. అవి ఎందుకు ?
 ఆ చింతగింజలను రోటిలో ఇద్దరూ దంచినారు. నీళ్ళతో నానవేసి కడిగి
 నారు. ఎండబెట్టి తిరుగలితో వినరినారు. తెల్లటిపిండి తయారైనది. వీరు
 చేసే పనులను పన్నెండు కన్నులు చూస్తూవున్నవి. ఈ పిండితో
 సాయంత్రమయేసరికి రెండు రొట్టెలు తయారైనవి. మెడపట్టలు పట్టు
 కొంటూ తమకు తక్కువైనదని కొట్లాడుచూ పిల్లలూ దంపతులూ ఆ
 రొట్టెలను తిన్నారు. ఇంత నీరు త్రాగినారు. ఆ దినమునకు భగవంతు
 డింతయిచ్చినాడు. హాయిగా రాత్రి అందరూ వెన్నెలలో విచారము
 లేకుండా నిద్రపోయినారు.

కొంతకాల మీరీతిగా జరిగింది. చింతగింజలకుకూడా కరవైనది.
 కొన్నాళ్ళకు చింతగింజలను వర్తకులు అమ్ము మొదలుపెట్టిరి, పడి

ఆరణా : ఆరణా ఆ సుగాలీవాళ్ళకు ఎక్కడ నుంచి వస్తుంది? ఇక దేనేదేమిటి ?

ఒకనాటి సాయంకాలము ఒక సుగాలీ కుటుంబము ఆరుబయట ఆకులలో నలటి పదార్థము పెట్టుకొని ఆత్రముగా తింటున్నారు. ఆ నలటి పదార్థమేమిటి? చింతచిగురూ, చింతపండు బూడిదలో కలిపి పొయ్యిమీద ఉడికించగా తయారైన పదార్థము. ఈ అంబలి త్రాగి కడుపునిండా నీళ్ళుత్రాగి చింతలేక హాయిగా నిద్రపోయారు. ఇట్లు కొన్నాళ్ళు. అడవిలో చింతపండు తెస్తూవున్న వాళ్ళకు శిషపడుతూందని వదలి పుట్టింది. ఇక చేయవలసినదేమిటి ?

దేవదారుకూర మిగిలిన ఆకుకూరలవలెగాక కొంత సువాసన కలిగి ఉంటుంది. దీనిని బ్రాహ్మలు పప్పులో వేసి వండుకొంటారు. అడవులలో తిరిగేవాళ్ళు ఈ కూరను వూరివారి బియ్యానికి, జొన్నలూ అమ్ముతారు. కొనేవాళ్ళు లేనప్పుడో ?

అడవి సమీపమున నున్న దేవదారుచెట్ల నాశ్రయించి మధ్యాహ్న మయ్యేసరికి ఒక తలెడు దేవదారుకూర తెచ్చినారు ఈ సుగాలీ దంపతులు. కుండలో ఆ కూరను బోసి నీరుబోసి పుడకబెట్టి దించినారు. ఆకులలో బెట్టుకొని పిల్లలూ, తల్లి, దండ్రీ కడుపునిండా తిన్నారు. హాయిగా నిద్రపోయినారు.

ఈ రీతిగా కొన్నాళ్ళు జరిగింది. అడవియంచులనున్న కూర నానాటికీ తరిగిపోయింది. ఇక చేయవలసిన దేమిటి ?

నడిరాత్రి బయలుదేరి ఎవ్వరూ చూడకుండా యింత దేవదారు కూర దూసుకొని వచ్చి తెలవారుసరికి ఇల్లుదేరి ఆరోజు గడుతుకొనవలసి వచ్చింది. ఇట్లు కొంతకాలము గడిచింది. ఒకనాడు తోవలో నలుగురు మాలవాళ్ళు కనిపించినారు. రెండు రోజులకు ముందు వారు దేవదారుకూర ఆ రీతిగా తీసుకుపోతూండగా అడవికాపరులు పట్టుకొన్నారట. నూతనోద్యోగి కడకు తీసుకుపోయారట. బొటనవ్రేలి ముద్రలను వేయించు కొన్నారట. ఈ వర్తమానము సుగాలీ దంపతులకు తెలియవచ్చింది.

ఇక అడవికి పోవుట ఎట్లు ? పొట్ట పోషించుకోవడమెట్లా ? పిల్లలను పోషించడం ఎట్లా ?

రెండు రోజులపాటు సుగాలీ కుటుంబమునకు తిండిలేదు. దిగుడు బావిలోనుంచి తెచ్చుకున్న నీళ్లే తిన్నారు, ఆ నీళ్లే త్రాగినారు. వెన్నెలలో సుఖముగా నిద్రపోయినారు. రెండు రోజులు గడచినవి. ఇట్లెన్ని రోజులు గడచును ?

కష్టములలో ఉన్నవారికి భయము తక్కువ. ఏమన్నా భయముండదు. అధికారులంటే భయమా ? మృగములంటే భయమా ? తోడివారంటే భయమా ? ఆపతులు సంభవిస్తవని భయమా ? భయము లేకుంటే నేమవుతుంది ? కష్టములు వచ్చును. ఉన్న కష్టములలో అపకలసిపోతవి. ఇంక భయమెందుకు ?

మరింత జాగ్రత్తగా దేవదారుకూర అడవులలోనుంచి వారు తెచ్చుకొనక తప్పినదికాదు. కొంతకాలము సరిగానే జరిగింది. ఒకనాడు రూపల్ నాయక్ అడవిలో దేవదారుకూర కోసున్నాడు. చంద్రుని కొండలలో ఒక చరియలో ఈతచెట్లకు పళ్ళున్నవని విని ఆ పళ్ళకోసము అక్కడకు వెళ్ళింది రూపల్ నాయకుడు వొడిసిండా కూరకోసుకుని అడవి దాటి వస్తూవున్నాడు. ఇద్దరు అడవికాపరులు అతనిని అడ్డగించినారు. పారిపోయినాడు. పరుగెత్తి వానిని పట్టుకున్నారు. అతనిని పరీక్షించినారు. దేవదారుకూర కానవచ్చినది. మునుసామి కడకు తీసుకుపోయినారు. దేవదారుకూర కోసినట్లును, కొమ్మలను విరిచినట్లును కేసు. కూర కొయ్యడం తప్పుకాదు, కొమ్మలు విరవడం నేరము. కొమ్మలు విరవడం ఎందుకు ? పట్టుకుపోయి అమ్ముకుందామనేకదా, అడవికి నష్టము కలుగజేయవలెననే వుద్దేశ్యమే కద ! మేస్త్రిటువద్ద కేసు జరిగింది. రూపల్ నాయకుడు దీనముగా చెప్పుకున్నాడు తనకు ఏడుగురు పిల్లలనీ కూలిపని చేసుకోవడము వృత్తనీ, కూలిపనులు లేవనీ, తిందామంటే ఈతపళ్ళు కరవయినవనీ, బూడిద తాగుదామంటే చింతపండు కరవయిందనీ, చింతపిక్కలు తిందామంటే ఖరీదైనవనీ, దేవదారు

కూరపై ఆతని కుటుంబమంతా ఆధారపడియున్నదనీ, ఆతడు కొమ్మలు విరవలేదట. కూర కోసుకున్నట్లు వొప్పుకున్నాడు.

మేస్ట్రీటు నూతనోద్యోగి చాకచక్యమును మెచ్చుకున్నాడు. సుగాలీవానికి నాలుగు సంవత్సరముల ఖయిదు విధించినాడు.

చంద్రి ఈతపళ్ళను ఇంటికి తెచ్చుసరికి రూపల్ నాయకుడు ఇంటికి రాలేదు. ఎక్కడైనా కూలికి పోయినాడేమో అని సంతోషించింది. ఈత రొట్టెలను పిల్లలకు పెట్టి తాను తిన్నది. రెండుమూడు రోజులపాటు రూపల్ నాయకుడు ఇంటికి రాకండడము అలవాటే.

రెండు రోజులు పోయినమీదట తన భరకు ఖయిదు వేసినారని చంద్రికి తెలిసింది. ఏమి చేయగలదు! తన రెక్కలతో ఇందరిని పోషించగలదా! ఎడపిల్లను పెదపిల్లకు అప్పగించి చంటిపిల్లను చంక బెట్టుకొని వొకనాడు ప్రయాణమై తెల్లకొండలకేసి పోయింది. తెల్ల కొండలలో దాని చుట్టాలున్నారట. ఈ సంగతి పూరివారికి తెలియదు.

పాకలో నలుగురు పిల్లలు తల్లిదండలకోసము ఆనాటి మధ్యాహ్నమువరకూ వేచిఉన్నారు. ఎవ్వరూ రాలేదు. పాకను విడిచి పూరిలో ఆ నలుగురూ వేర్వేరు దిక్కులకు పోయారు వారేమయిరో ఎక్కడుండీరో ఎవరికి తెలియదు. భూదేవి వారిని కన్నది! భూదేవి వారిని మళ్ళీ స్వీకరించింది

రూపల్ నాయకుడు నాలుగేండ్లయిన తర్వాత ఆ పూరు వచ్చి నాడు. తన కుటుంబములేదు. భార్య తెల్లకొండలకో ఎక్కడికో పోయిందనీ పిల్లలెక్కడకో పోయినారనీ పొరుగువాళ్ళు చెప్పినారు. రూపల్ నాయకుడు ఆ రోజునే బయలుదేరి తెల్లకొండలకు పోయినాడు. అక్కడ వాని భార్య కానరాలేదు.

మునుసామి నానాటికి ధనము గడించడము మొదలు పెట్టినాడు సాలుకు ఇంత యిచ్చే పద్ధతిమీద తనకు తెలియకుండా అడవి సరకు తెచ్చుకొనవచ్చునని లోపాయకారిగా అడవి మనుష్యులతో రాజీపడ్డాడు. కేసులు తక్కువయ్యెనవి. అధికారి సామర్థ్యమునకు దొరతనము సంతోషించింది.

అది విషజ్వరముల కాలము. ఊరూరా, దేశదేశములా విషజ్వర
ములే. యెందరో దాని వాతబడిరి. మునుసామి యింట ప్రవేశించిన దీ
విషజ్వరము. భార్యా, యిద్దరు పిల్లలూ వదిరోజులలో యెగిరిపోయినారు.

మునుసామి వొక్కడు, "నా" అన్నవాళ్ళులేరు. ధనమునే చుట్ట
ముగా చూచుకొన మొదలు పెట్టినాడు.

క్రమక్రమముగా మునుసామి ప్రవర్తన పై అధికారులకు తెలియ
వచ్చింది. విచారణ జరిగింది. మునుసామిని ఉద్యోగము నుండి తొల
గించారు

చిన్ననాటి బంధువులతోనూ, మిత్రులతోనూ జీవితము గడప
వచ్చునని స్వగ్రామము పోయినాడు మునుసామి. మిత్ర బంధుకోటి ఆ
గ్రామమున ఆతనికి కరవైంది.

